

Universiteit Leiden
College van bestuur
Postbus 9500
2300 RA LEIDEN

Besluit

Besluit strekkende tot een positieve beoordeling van een aanvraag om accreditatie van de opleiding wo-master Fiscaal Recht van de Universiteit Leiden

Algemene gegevens:

	Naam instelling	: Universiteit Leiden
datum	Naam opleiding	: wo-master Fiscaal Recht (60 ECTS)
6 april 2012	Datum aanvraag	: 7 oktober 2011
onderwerp	Varianten opleiding	: voltijd, deeltijd
Besluit	Locatie opleiding	: Leiden
accreditatie wo-master	Naam VBI	: Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Fiscaal Recht	Datum visitatie	: 4 en 5 april 2011
Universiteit Leiden	Datum VBI-rapport	: 25 juli 2011
(#5463)		

uw kenmerk

2011/43424

ons kenmerk

NVAO/20121117/ND

bijlagen

1

Beoordelingskader:

Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs [wo-master] van de NVAO (Accreditatiekader; Stcr. 2003, 120). Op grond van het toepasselijke Accreditatiekader wordt een opleiding beoordeeld aan de hand van zes onderwerpen, te weten: doelstellingen opleiding, programma, inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten.

Samenstelling QANU-panel:

Voorzitter: Prof. dr. J.W. Zwemmer, emeritus hoogleraar belastingrecht aan de Universiteit van Amsterdam, raadsheerplaatsvervanger in de gerechtshoven van Arnhem, 's Hertogenbosch en Amsterdam;

Leden:

- Prof. mr. N. Frenk, raadgever directie wetgeving sector privaatrecht van het Ministerie van Justitie, bijzonder hoogleraar aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht aan de Vrije universiteit te Amsterdam;
- Prof. mr. J.G.J. Rinkes, hoogleraar privaatrecht aan de Open Universiteit en bijzonder hoogleraar Europees consumentenrecht aan de Maastricht University;
- Prof. dr. C.M. Cappon, universitair hoofddocent rechtsgeschiedenis en bijzonder hoogleraar geschiedenis van het notariaat aan de Universiteit van Amsterdam;
- Mr. M.C. van Gestel, universitair hoofddocent aan het Molengraaff Instituut en docent aan de Universiteit Utrecht, bestuurslid van het Utrecht Law College;
- Student-lid: M.V. Leikin, student aan de masteropleiding privaatrecht en de masteropleiding international business law aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Inlichtingen

Sigrid Pauwels

+31 (0)70 312 23 80

s.pauwels@nvaonet

Parkstraat 28 | 2514 JK | Postbus 85498 | 2508 CD Den Haag

P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands

T + 31 (0)70 312 2300 | F + 31 (0)70 312 2301

info@nvaonet | www.nvaonet

Pagina 2 van 9 **Aanvullend:**

Op 3 november 2011 heeft overleg plaatsgevonden over de uitkomsten van de beoordeling van het cluster Rechtsgeleerdheid (met de visitatiecommissie), op 19 december 2011 (met het disciplineoverleg) en op 1 februari 2012 (rectorenoverleg). De uitkomsten van de diverse overleggen heeft de NVAO eveneens meegenomen in de besluitvorming.

Uit deze overleggen is de NVAO gebleken dat de opleidingen en de instellingen de hen betreffende opmerkingen en aanbevelingen van de visitatiepanels ter harte nemen. Dat geldt in het bijzonder het studiesucces, dat bij vrijwel alle opleidingen een aandachtspunt is. Ook is uit de visitatierapporten en de genoemde overleggen gebleken dat de opleidingen maatregelen nemen en gaan nemen om de hen betreffende aandachtspunten te adresseren. De visitatiepanels spreken hierover hun vertrouwen uit. De NVAO deelt dit.

Om het vertrouwen verder te schragen, is met de rectoren van de desbetreffende universiteiten afgesproken dat de NVAO zal kunnen beschikken over de rapportages van de instellingen in het kader van de af te sluiten prestatieafspraken met de staatssecretaris. Deze prestatieafspraken betreffen ook het studiesucces van het onderwijsaanbod van de instelling. De NVAO adviseert de instelling om in deze rapportages ook te betrekken de opmerkingen van het panel rond het opleidingsprogramma. Dat is immers in belangrijke mate medebepalend voor het studiesucces.

Bevindingen:

Doelstellingen opleiding

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

De eindkwalificaties van de opleiding voldoen aan de eisen die door vakgenoten en de beroepspraktijk in het betreffende domein worden gesteld. Zij zijn gericht op de verwerving van kennis en inzicht in het positieve recht, in de systematiek en de grondslagen van het recht en op de ontwikkeling van een academische houding en professionele juridische vaardigheden. Afgestudeerden voldoen aan de eisen die de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs stelt om als aspirant-lid te kunnen toetreden en deel te nemen aan de postdoctorale beroepsopleiding. De eindkwalificaties beogen verder een geïntegreerde behandeling van nationaal, internationaal, Europees en vergelijkend recht. Het panel waardeert ten slotte dat de opleiding, zoals aanbevolen door de vorige visitatiecommissie, haar eindkwalificaties heeft aangescherpt wat betreft de maatschappelijke rol van de jurist en de internationale oriëntatie. Het adviseert evenwel om ook de ethische context van het recht te integreren. Afgestudeerden moeten meer bepaald zelfstandig ethische afwegingen kunnen maken, wanneer zij zelfstandig werkzaam zijn binnen het beroepenveld.

De eindkwalificaties van de opleiding sluiten in voldoende mate aan bij de Dublin-descriptoren en expliciteren het niveau van de opleiding op een adequate manier. De opleiding beoogt specialisatie en verdieping na de bacheloropleiding via een sterkere klemtoon op academische vorming. Onderwijs en onderzoek sluiten nauw aan. Afgestudeerden moeten zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kunnen verrichten.

De eindkwalificaties van de opleiding zijn academisch georiënteerd, maar overwegend gericht op de latere beroepspraktijk. Afgestudeerden worden voorbereid op het leveren van een zelfstandige bijdrage aan de rechtsontwikkeling en aan de rechtspraktijk. Zij beschikken over de juridische kennis, inzicht en vaardigheden vereist voor wetenschappelijk onderzoek dat tot academische promotie leidt.

Pagina 3 van 9 Daarnaast leiden de eindkwalificaties tot fiscaaljuridische functies op academisch niveau in de publieke en private sector, bij Europese en internationale organisaties en, onder voorwaarden, tot de zogenaamde togaberoepen.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'doelstellingen opleiding' als voldoende.

Programma

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

De opleiding is een verdieping van de gelijknamige bacheloropleiding. Onderwijs en onderzoek sluiten nauw aan. Studenten worden voldoende voorbereid op het schrijven van de masterscriptie. Dit gebeurt onder meer via het vak "Verdieping algemene leerstukken". Studenten leren stellingen becommentariëren, schrijven een cassatieadvies, annoteren een uitspraak van de Hoge Raad en bekritisieren een publicatie uit de fiscale vakliteratuur. Het vak "Fiscaal-economisch Beleid" bevindt zich op het raakvlak tussen fiscale wetgeving en fiscaal beleid. Het sluit nauw aan bij de onderzoeksactiviteiten van de betrokken docenten. Studenten schrijven een essay voor dit vak. In diverse readers wordt eveneens gerefereerd aan het onderzoek van de docenten. Verder is een "Talentprogramma" opgezet voor talentvolle masterstudenten met belangstelling voor wetenschappelijk onderzoek. Dit programma biedt bovenop en naast de master drie theoretische modules aan waarin de vereisten voor wetenschappelijk onderzoek systematisch aan bod komen. Deelnemers sluiten het programma af met een eigen onderzoeksvorstel.

De eindkwalificaties zijn voor elk vak in concrete leerdoelen vertaald. Het programma is een verdieping van de gelijknamige bacheloropleiding. Het programma is gericht op de internationaal- en Europeesrechtelijke aspecten van het belastingrecht. Het biedt een aantal keuzemogelijkheden aan en faciliteert studeren in het buitenland. Het panel adviseert evenwel om meer aandacht te schenken aan de integratie van internationaal en Europees recht in de vakken die daar niet specifiek op gericht zijn. Het raadt ook aan om de ethische component van het recht meer expliciet in het programma te vertalen. Het panel adviseert ten slotte nog om meer aandacht te schenken aan de Engelse taalvaardigheid van studenten, bijvoorbeeld door "Legal English" op te waarderen tot verplicht vak.

Het programma van de opleiding is samenhangend. Het programma beoogt een verdieping van de bacheloropleiding. De structuur is helder en stoelt op de vakken "Directe belastingen 1, 2 en 3". Deze vakken bouwen logisch op elkaar voort en creëren inhoudelijke samenhang. Verder bevordert de kleinschaligheid van de opleiding de onderlinge afstemming tussen docenten. Het panel waardeert dit.

Het programma is studeerbaar en kan in principe met succes worden afgerond binnen de vooropgestelde tijd. In de praktijk is de gerealiseerde studieduur echter beduidend langer dan één jaar. De opleiding heeft aandacht voor deze problematiek. Zo worden twee instroommomenten voorzien – september en februari – om onnodige vertraging tussen de bachelor- en de masteropleiding te voorkomen. De opleiding bevat verder een vak dat door studenten als lastig wordt bestempeld. Het panel stelt vast dat het om een onderscheidend vak gaat en vindt het begrijpelijk dat dit als zwaarder wordt ervaren.

Pagina 4 van 9 Het stelt bovendien vast dat de opleiding voldoende oog heeft voor de complexiteit van de materie en dat studenten adequaat worden ondersteund. Verder moedigt het panel de opleiding aan om de oorzaken van de studieduurvertraging te onderzoeken en – naar analogie met de bacheloropleiding – maatregelen te nemen om het rendement te verhogen.

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten. Enkel afgestudeerden uit de bacheloropleiding Fiscaal Recht krijgen directe toegang. Andere verzoeken worden voorgelegd aan de toelatingscommissie. Het aantal instromende studenten fluctueert tussen 26 en 46. De opleiding kent ook een instroom van bachelors Fiscaal Recht uit andere universiteiten. Ten slotte heeft de opleiding geen hbo-schakelprogramma omdat nergens in de regio een hbo-opleiding Fiscaal Recht of Fiscale Economie wordt aangeboden.

Het programma van de masteropleiding Fiscaal Recht omvat 60 EC en voldoet daarmee aan de formele eisen met betrekking tot de omvang van het curriculum.

Het didactisch concept van de opleiding is gericht op de activering van studenten. Dit blijkt onder meer uit de variatie tussen hoor- en werkcolleges, aandacht voor zelfstudie en tussentoetsen. Dit concept is in lijn met de doelstellingen en wordt mee ondersteund door de kleinschaligheid van de opleiding. De gehanteerde werkvormen sluiten hier eveneens bij aan. Studenten zijn tevreden over het onderwijs en het aantal contacturen. Zij maken verder goed gebruik van de elektronische leeromgeving.

De opleiding toetst adequaat of de leerdoelen worden bereikt. Het panel heeft ook de wijze van beoordeling en toetsing bestudeerd. De toetsvormen zijn voldoende gevarieerd en alle leerstof en eindkwalificaties komen evenwichtig aan bod. Docenten waarborgen bovendien de afstemming van de toetsing op vakniveau. Het panel waardeert verder ook de aandacht voor feedback aan studenten, de psychometrische analyse van toetsresultaten en de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing. Het panel plaatst echter ook enkele kritische kanttekeningen. De examencommissie mag een minder afwachtende houding aannemen inzake de aanpassing van het toetsbeleid aan de nieuwe regelgeving. Bovendien worden veel taken van de examencommissie uitgevoerd door de opleidingscommissie. Het panel benadrukt dat dit moet veranderen zodat de onafhankelijke bewaking van het toetsbeleid blijft gewaarborgd.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'programma' als voldoende. De NVAO wijst wel op de door het panel gedane aanbevelingen.

Inzet van personeel

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Het merendeel van het onderwijs aan de faculteit wordt verzorgd door personeelsleden die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied: gepromoveerde hoogleraren, universitaire hoofddocenten en docenten.

Pagina 5 van 9 Ongeveer 20% van de docenten is niet gepromoveerd, maar verricht wetenschappelijk onderzoek, al dan niet gericht op promotie. Hoogleraren verzorgen al in het eerste trajectjaar hoorcolleges en fungeren als docenttutor. Het panel waardeert deze keuze.

De opleiding beschikt over voldoende personeel om de vereiste kwaliteit te waarborgen. De faculteit streeft naar een docent/student ratio van 1 : 40. Dit streefcijfer wordt net niet gerealiseerd. De opleiding wijst op enkele factoren die de ratio negatief beïnvloeden, zoals de - dure - optie om enkel gepromoveerde docenten in te zetten voor hoorcolleges. Studenten onderschrijven dat zij voldoende aandacht krijgen en dat docenten ook ter beschikking staan buiten de contacturen. Het panel waardeert de inzet van het personeel en de ruimte voor administratieve ondersteuning.

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. Studenten zijn eveneens positief over de kwaliteit en de competenties van de docenten. Evaluatie en didactische professionalisering krijgen voldoende aandacht. Docenten maken echter matig gebruik van de didactische cursussen. Het panel betreurt dit. Het adviseert om het belang van het "Traject Basiskwalificatie Onderwijs" (BKO-kwalificatie) en didactische cursussen sterker te benadrukken.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'inzet van personeel' als voldoende. De NVAO vraagt aandacht voor de opmerkingen van het panel over het gebruik van didactische cursussen door docenten.

Voorzieningen

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

De opleiding beschikt over adequate huisvesting en materiële voorzieningen. Het panel is onder de indruk van het gebouw en de bijhorende faciliteiten, zoals ICT en bibliotheek. De faculteit bereidt zich goed voor op de opvang van een toenemend aantal studenten. Het panel wijst ten slotte op een probleem rond het universiteitsbrede registratiesysteem "uSis" dat nog niet naar behoren functioneert.

Studenten worden adequaat geïnformeerd en begeleid. Het panel stelt verder vast dat via het tutoraat samenhang tussen studenten wordt gecreëerd. Dit doorbreekt het massale karakter van de faculteit. Studenten zijn eveneens tevreden over de bereikbaarheid en de kwaliteit van de studieadviseurs en het tutoraat.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'voorzieningen' als voldoende.

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

De opleiding wordt periodiek en systematisch geëvalueerd en bijgestuurd, zowel op programma- als op moduleniveau. Het panel adviseert evenwel om een meer functionele interne kwaliteitszorg op het niveau van de faculteit te overwegen, bijvoorbeeld overleg in een beperkter gezelschap en op basis van duidelijk afgebakende onderwerpen. Verder raadt het panel aan dat de opleidingscommissie zich actiever en preventiever zou opstellen rond de evaluatie en verbetering van de kwaliteit, en niet hoofdzakelijk wanneer zich een probleem stelt.

De resultaten van de evaluaties vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen. Het kwaliteitszorgsysteem functioneert goed. Het panel waardeert in het bijzonder hoe in de afgelopen periode werd gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van het bacheloronderwijs. Verschillende problemen zijn adequaat aangepakt, bijvoorbeeld via de opzet van een leerlijn academische vaardigheden en door verhoging van studievoortgang en rendementen. Het panel is onder de indruk van deze verbeteringen.

Relevante stakeholders worden actief betrokken bij de interne kwaliteitszorg. Docenten en studenten participeren onder meer via vakevaluaties en de opleidings- en examencommissie. Het panel adviseert evenwel dat docenten zich actiever zouden opstellen. Verder wijst het panel op "evaluatiemoedigheid" bij studenten. Het raadt aan om een structuur te zoeken waarin studenten worden gestimuleerd om kritisch mee te denken zonder dat zij worden overbelast. De betrokkenheid bij de studievereniging is evenwel groot. Deze organiseert onder meer congressen en ouderavonden. Verder heeft de opleiding voldoende inzicht in de arbeidsmarktpositie van haar alumni en wordt het beroepenveld adequaat en regelmatig geraadpleegd. Contacten met het werkveld worden bovendien bevorderd omdat docenten ook werkzaam zijn in de juridische praktijk.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'interne kwaliteitszorg' als voldoende.

Resultaten

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

De opleiding realiseert de vooropgestelde eindkwalificaties. Het panel heeft scripties bestudeerd. Het besluit dat deze van goed niveau zijn en kan zich vinden in de beoordeling. Het panel waardeert ook de initiatieven die bijdragen tot een meer uniforme beoordelingsprocedure. Verder is 100% van de afgestudeerden werkzaam op wo-niveau.

De opleiding hanteert relevante en realistische streefcijfers met betrekking tot haar onderwijsrendement. Zij beoogt een rendement van 70% na twee jaren, oplopend naar 90% in 2014. De gerealiseerde studieduur in de masteropleidingen bedraagt in de praktijk duidelijk meer dan één jaar. In 2005 behaalde 80% van de studenten het diploma in ongeveer drie jaren en slechts 15% in één jaar. Dit is het gevolg van diverse factoren, zoals een relevante betaalde bijbaan, een gelijktijdige tweede masteropleiding of stage en vakken in het buitenland.

Pagina 7 van 9 Het panel toont begrip voor deze factoren en stelt vast dat de faculteit zich inzet om de invloed ervan tot een minimum te beperken, bijvoorbeeld door de ruimte voor stage en uitwisseling aan het einde van de opleiding te plaatsen. Verder stelt het panel vast dat de opleiding voldoende initiatieven neemt om een evenwichtige verdeling van vakken en spreiding van de studielast te realiseren. Het panel onderschrijft dat deze maatregelen bijdragen tot verbetering van de studievoortgang en het onderwijsrendement. De faculteit plant bovendien om in de volgende jaren tijd en geld te investeren in een hoger studietempo van de masterstudenten. Zij beseft dat dit noodzakelijk is.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'resultaten' als voldoende.

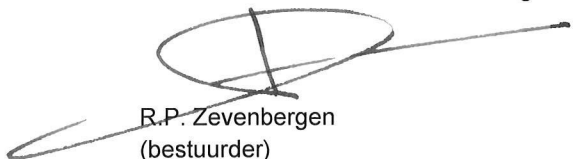
Pagina 8 van 9 **Besluit:**

Op grond van het voorgaande besluit de NVAO dat accreditatie wordt verleend aan de wo-master Fiscaal Recht (60 ECTS; varianten: voltijd, deeltijd; locatie: Leiden) van de Universiteit Leiden te Leiden. Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, tweede lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Universiteit Leiden te Leiden in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 28 februari 2012 naar voren te brengen. Bij e-mail van 20 maart 2012 heeft het college van bestuur van deze gelegenheid gebruik gemaakt. Dit heeft geleid tot een enkele tekstuele aanpassing.

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2013 en is van kracht tot en met 31 december 2018.

Den Haag, 6 april 2012.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Pagina 9 van 9 **Bijlage: Overzicht van beoordelingen door het panel**

Onderwerp	Facet	Beoordeling door VBI	Beoordeling door VBI
		<i>voltijd</i>	<i>deeltijd</i>
1. Doelstellingen	1.1 domeinspecifieke eisen	V	V
	1.2 niveau master	V	V
	1.3 oriëntatie wo	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
2. Programma	2.1 eisen wo	G	G
	2.2 relatie doelstellingen – programma	V	V
	2.3 samenhang programma	V	V
	2.4 studielast	V	V
	2.5 instroom	V	V
	2.6 duur	voldaan	voldaan
	2.7 afstemming vormgeving en inhoud	V	V
	2.8 beoordeling en toetsing	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
3. Inzet personeel	3.1 eisen wo	V	V
	3.2 kwantiteit personeel	V	V
	3.3 kwaliteit personeel	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
4. Voorzieningen	4.1 materiële voorzieningen	G	G
	4.2 studiebegeleiding	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
5. Interne kwaliteitszorg	5.1 evaluatie resultaten	V	V
	5.2 maatregelen tot verbetering	V	V
	5.3 betrokkenheid medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
6. Resultaten	6.1 gerealiseerd niveau	V	V
	6.2 onderwijsrendement	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V
Eindoordeel		Positief	Positief

De facetten krijgen het oordeel onvoldoende (O), voldoende (V), goed (G) of excellent (E), met uitzondering van het facet "Duur" (2.6), waarvoor geldt: "voldaan" of "niet voldaan". De onderwerpen krijgen het oordeel voldoende of onvoldoende